

Szerkesztési iroda:

főtér, Szabó-féle ház 1-ső emelet,
hova e lap szellemi részét illető közlemények
intézendők. Bérmentes levelek csak ismert ke-
zektől fogadtatnak el.

Kiadói hivatal:

főtér, **Bettelheim testv. könyvker.**
hova e lap anyagi részét illető közlemények,
(előfizetési pénz, kiadása körüli anaszkok, hirdet-
mények) bérmentesen intézendők.

ALFÖLD.

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési feltételek:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:

Öt hónapra 6 frt 25 kr.
Két hónapra 2 frt 80 kr.

Hirdetmények díja: 4 hasá-
bos petit-sor egyszeri hirdetésnél 6, és minden
következőknél 3 ujkr számított. Terjedelmes
hirdetések többszöri beiktatás mellett kedvezőbb
feltételek alatt vétetnek fel. Bélyegdíj külön 30
ujkr. Magánvita 3-hasábos petit-sor 15 ujkr.

Előfizetési felhívás

az

ALFÖLD

czimű politikai napilapra.

Előfizetési feltételek:

aug.—dec. vagy 5 hónapra 6 fr. 25 kr. o. é.
2 hónapra 2 fr. 80 kr. o. é.

Az „Alföld” kiadó-hivatala.

Országgyűlési tudósítás

Arad, Pesten — aug. 8-án délelőtt 11
órákor, napirenden a leirat tárgyalása volt.
Deák szólott, a ház öt nagy éljenzéssel üd-
vözte.

Deák, röviden érinté, hogy a leirat az
ország törvényes kívánságát nem teljesíti, s
hogy ennél fogva az ország jogainak védelme
még egyszer szükségessé vált azon okból is,
mert azokat a leirat is megerősíteni törek-
szik. Deák e célra még egyszer a felirást
ajánlja, és a ház legnagyobb figyelmé közt
felolvassa, a ház elé terjesztett felirati javas-
latot, melyet felváltva Szalay László is ol-
vasott.

Bernáth Zs. indítványára e javaslat,
minden tárgyalás nélkül közhelyesléssel el-
fogadtatott. A jegyzőkönyv rövid szünet után
hitelesített. A felirat a fő R-R. kel közöl-
tetni fog.

Mi e feliratot egész terjedelmében nyujt-
juk olvasóinknak mellékletül, s közlését ma
megkezdjük.

Egy vérg zaklatott nemzet utolsó szava
az a fejedelelemhez, kinek szívét a békülni, ál-
dozni kész, leghűbb s a birodalomban legha-
talmasabb nemzet szívéből vak szenvedélyű,
tanácsosai végkép elidegeníteni törekedtek. A
Felirat férfias, higgadt, önértékes, megdönt-
hetlen, s örökéletre méltó, mint a nemzet,
melynek kívánalmait, jogait és akarátát elő-
terjeszti, s Istent és világot idézi fel bírál an-
nak megítélésére.

Aradmegye bizalomszavazata a
képviselőházhoz.

Mélyen tisztelt képviselőház!

Midőn az események kérlelhetlen végze-
te sarkában megrendíté azon hatalmat, mely
korlátlanágában a népek eltiport jogainak
romjain hitte fölépíthetni a központosítás, és
vele karöltve járó önkény ingó épületét; mi-
dőn Europa szemelattára bevallá eddig köve-
tett rendszerének tarthatlanságát, és hirdeté
a szétszaggatott, kigunyolt alkotmány és tör-
vénynek visszaállítását; mi keserű pillanatot
vetve a multak nemzette fájdalommal megirt
történelmének könyvébe, aggódva foglalók
el a cselekvés terét, mert a hon jövője felett
borus sejtellemmel nyugodott tekintetünk.

Es nehéz sejtelmek oly hamar való-
sulának.

Mi ezredéves alkotmányunk bástyái kö-
zött az 1848-ki törvények alapján, nemzeti-
ség, vallás, érdek- és születéskülönbség nél-
kül keblünkre öleltük a népek millióit, hogy
vállvetve, összekúcsolt kezekkel emeljük fel
Europa színe előtt az egyenlőség, szabadság-
és testvériség zászlóját; s a királyi esküvel
pecsételt törvények ótalma alatt teremtsük
nagygyá, tiszteltté, dicsővé az imádott hazát.
Azonban midőn törvényeink ösvényén

az érdekegység és nemzeti felvirulás alkotmá-
nyos templomába zárandokolánk, jégkebellet
emelé föl tiltó ujjait a hatalom, és törvényeink
oltárát elfedék szemeink előtt a szuronyok
ezrei.

Mi erkölcsi basist keresünk, s a kibékü-
lés olajágával kezeinkben indulánk hazánk
jogai védelmében: ők elkülönzést, érdekek
szembeállítását, a törvények tiszteletlenségét,
s a vizsály konkolyát hinték szemeink közé.

Mi törvényes békét, alkotmányos nyu-
galmat akarunk; ők minékünk a fegyver
rémuralma alatti halálos nyugalmat aján-
lanak.

Mi a nyolcszázados alkotmányunkat mu-
tatánk fel oltalmunkúl, melyből fejlődik az ő
hatalmuk is, ők a szeszély harmadnapos in-
tézmenyeiért akárvák hogy eldobjuk függet-
lenségünk élő törvényeit.

Ily nehéz körülmények között, törvé-
nyeinkkel kezünkben haladunk ezen ösvé-
nyen, melyet polgártársaink bizalma, hazánk
szeretete, s eltiporhatlan szebb jövője tüztől
előnkbe, és hisszük rendithetlen határozott-
sággal, hogy közel jövőben vagy újra égnek
e hon határain alkotmányunk szövéténekei,
vagy, ha lenni kell, nemes önmegtápadással
térünk ismét vissza a hosszas fájdalom és ke-
serű sanyargatás gyötrelmes iskolájába.

Igy érezzük, így cselekszünk mi, mélyen
tisztelt képviselők!

Hazánk jövőjét Önök hazafi lelkületének
teljes függetlenségével, a hatalom
tos érzelmeivel védik azt; mi egyedül az
1848-ki törvényekben keressük e hon életét,
Önök, e törvények hű képviselőiként, bátor
lélekkel, szilárd következetességgel küzdenek
e hon éléteért; fogadja a mélyen tisztelt kép-
viselőház szinte bizalmunk szavait, fogadja
azon változhatlan meggyőződésünk nyilatko-
zását, hogy e nemes harc, mely törvény ne-
vében, Europa rokonszenvével, oly dicsőn vi-
vatik, hazánk felvirágzásával fog bevégezten-
ni, és ha a történelem néhány rövidke perce-
ire sikerülendne is a hatalomnak sirba dönté-
ni e hon életét, akkor intő szöszata, s a jogot
követelő népek erős karjai eldobván a sirját
záró követ, hazánk nem sokára a feltámadás
boldog reggelére ébredend.

Lapszemle.

„Magyarország” a sokszor emlegetett orosz-
osztrák szövetség létezését a „Nord” és „Opinion
nat.” után határozottan kétségbe vonja; az utóbbi
lapnak e szövetség lehetlen volta mellett felhozott
érvei közül mi is megemlítendőnek tartjuk a követ-
kezőt:

„Oroszország a krími háboru óta elbukott, s
különösen egy év óta Ausztriához hasonló helyzet-
ben teng, egyiknek sincs pénze, nem hogy háborura,
de békére sincs.”

A „Fortschritt” azt iratja magának Pestről, mi-
szerint a magyar országgyűlés a kir. leiratra adandó
válasz tárgyalását annyira elhúzza, halasztja, hogy
az csak szeptemberben fog befejeztetni. „Már ez ma-
gában így gyanusodik a „Fort.” egyenes vissza-
sítása azon felhívásnak, hogy a birodalmi tanácsba
aug. 15-ig képviselők küldessenek.” Ebbe ugyan is-
mét belesült a látnoki combinatio!

A gráci „Volkstimme” aug. 6-ról így ír:

„A centralisticus mosónok és társai közlő-
nyeik mindenféle híreket hoznak magyarorszá-
bani összeesküvések felől. Ezek legtöbbjei a határ-
zati pártívekre fogatnak, és köztük a külfölddel
conspiratio foglal első helyet. Így épen most mesélik,
hogy a francia államférfiakhoz és republikánus párt-
vezérekhez, anglia minisztereihez és parlamentaris
főnökeihez, és Viktor Emánuelhez egy titkos memo-

randum küldetett. Ez okmány szerkesztésével, mely
diplomatai és parlamentaris kadjárat tervet tartal-
mazna, Podmaniczky Frigyes, Várad Gábor és Te-
rényi Lajos bizattak meg. (Gyönyörű fictió.)

Oly helyzetben vagyunk, hogy a centralista
pártívek ezen irányhajugságát mint teljesen alaptá-
lant visszautasíthatjuk. Ha a határozatipárt annak ide-
jében egy Europa népeihez intézendő nyílt manifes-
tum mellett szavazott volna is, abból egyáltalán nem
következik, hogy oly utra tért volna, mely a magyar-
nak nyílt jellemével ellentétben áll. Az összeesküvés-
nek nincs föld Magyarországon, mert itt a törvény-
hezi hiv ragaszkodás minden politikusként zsinórmér-
tékül szolgál.”

Még nem ismerte akkor a „Fortschritt” az utóbbi
feliratot, mely az ily álnok koholmányok szerzőit és
terjesztőit, kiken a pirulás úgy sem fog, a világ előtt
nyílt pellengérré állítja.

Mit mond a „Siccle” rólunk.

A „Siccle” aug. 6-ik számában „Magyar levelek”
czim alatt következőt közöl: A küzdelem, mely kö-
rülbelül két év előtt a magyar nemzet és az ausztria,
cabinet között támadt, most oly válságos pontra ért,
hol szükségképen vagy óriási fontosságához mért he-
lyét elfoglalja, vagy annyira csekélylyé kell válnia,
hogy a nagy horderővel bíró politikai kérdések sorá-
ból eltűnjék.

Kevés nap mulva tudni fogjuk, hogy a kettő
közül melyikre legyünk előkészítve. Mi minket illet,
legkevésbé sem habozunk kijelenteni, hogy a megol-
dás az első részére kedvezőbbnek mutatkozik.

A Siccle olvasói ismerik már a leirat tartalmát,
és kiki megvan győződve, hogy ezen alapon minden
kibékülés erkölcsi lehetetlenség. A leiratnak egyetlen
egy pontja sem felel meg a magyarok kívánalmainak;
és valóban megfoghatatlan előttünk, hogy az ausztriai
az 1848. alkotmányt az „öc. 20-ott a feliratra felelni;
tesítse.

Igen, minden részrehajlás nélkül kimondjuk,
hogy a jul. 22-ki leirat általános megtagadása mind-
annak, mit a magyarok dicső feliratukban kívántak.
Magyarország felelős miniszteriumot kíván, hogy az
osztrák kormány jogtalan zsarolásának ki ne legyen
téve; a császár feleletében megtagadja még azt is,
mit az 1848 alkotmány előtt birtak, azaz: a jogot az
adó és az ujenczozás felett szavazni, azt a leirat sze-
rint csupán a birodalmi tanácsban közösen gyakorol-
hatják. A magyarok politikai és közigazgatási auto-
nomiajukat követelik, azon kétoldalu szerződés kö-
vetkeztében, melyet az ausztriai házzal kötöttek, a
császár arra azt válaszolja, hogy mihamarabb küld-
jenek képviselőket a reichsrathba. Kérlek továbbá Er-
délynek Magyarországhoz kapcsoltatását, mi 1848
kimondatott és V. Ferdinand törvényes király által
aláíratott; mely követelésnek a császár határozottan
ellentmond. Végre a magyarok a századok által
szentesített törvényeiknek visszaállítását kívánják;
Ferencz József császár azokat eltörlesztetteknek s
mint az új alkotmánynyal meg nem férhetőknek és az
okt. 20-i diploma valamint a febr. 26. patens által
octroyáltaknak nyilváníttja.

De mind ebben semmi meglepőt se látunk. Az
egész világ és legelőbb a magyarok tudták, hogy a
válasz tagadó lesz. Minket meglepett ezen okmány-
ban a forma, melyben az fogalmazva van és a hang mely
abban uralkodik. Csapán a centralisták látnak abban
nyugalmat és méltóságot; de a min leginkább cso-
dálkoztunk, az azon határozott éles hang, melylyel
azon gyűléshez fordul, melynek kezeiből a koronát
kellene válnia, és azon guny, melylyel a fejedelelem
nyilváníttja, hogy legjobb szándéktól lelkesülve
fordul kedves és hű magyarjaihoz.

Ha nem a guny dictálta ezen ellentétes monda-
sokat Ferencz József császár tolla alá, az ember
kénytelen volna elhinni, hogy a bécsi udvarnak ezen
alkotmánya mely mindjárt az új alkotmány születése
után kiadatott, a kényuralomnak valódi mintája.
Nem tanácskoznak, hanem parancsolnak. Törvé-
nyekre hivatkoznak, mialatt máséit lábbal tapodják.
Százados törvényeket, melyek kétoldalu szerződésen
alapszanak, egy tollvonással megakarnak semmisíte-
ni, csupán azért mivel azok a tegnapi hozott törvé-
nyekkel ellentétben vannak s melyek csupán azon
egyetlen célból alkotvák, hogy az előbbieket meg-
semmisítsék.

Szükségtelemnek gondoljuk ezen okmány ele-

mezését tovább is folytatni, mert az már több alkalommal az összes európai szabadelvű sajtó által kárhoztatott. Azonkívül, azon nemzet, melyhez ez okmány intézve van, nagyon is jól ismeri a törvényeket, és politikai képességének nem egy jelét adá, mintsem feltehetnők róla hogy hálába kerítik.

Mi a leirat ezen rövid taglalásába csupán azért bocsájtottunk: mivel az időszaki sajtó egy pontot, úgy látszik, egészen érintetlenül hagyott.

Azt Európában általánosan elismert közjog következtében, minden fejedelemség tökéletesen szabad kezét engednek területének belkormányzásában, de annak olyannak kell lennie, hogy a népek jogait tiszteletben tartsa, semmi más fejedelemség nincs jogában bele avatkozni. De egészen másképen áll az, ha valamelyik fejedelemség olyan változásokat akar tenni, mi a birtoklási módot megváltoztatná. És ha azt tenni szándékoznék, minden többi hatalomnak jogában áll azt ellenezni.

Még az 1815. szerződés, melyekre az ausztriaiak oly gyakran hivatkoznak, meghagyják Ausztriának régi területét, következőleg Magyarországot is, de csak úgy mint azt azelőtt bírta. Ezen időszakig, az egész világ tudja Magyarországot egy alkotmányos nemzetet képezett és mindig saját autonómiájával bírt, mit sem gondolván a magyar királynak egyéb területeni kormányzásával.

Ezen leirat által Ausztria a birtoklás ezen formáját változtatni törekszik, s mint korlátlan uralkodó akar a magyar nemzett fölött kormányozni. Ez nézetünk szerint az európai egyensúlyban fontos változást idézhetne elő és a többi európai fejedelmek egyáltalán nem kötelesek azt egykedvűen elnézni. Igen nagy különbség van egy Ausztria között, mely a legfontosabb kérdésekben minő a pénz — és hadügy mely részint magyar országgyűléstől függővé, és egy Ausztria között mely csupán az ő reikhsrathjával végez, hogy azután 36 millió lakosaival az európai politikai kérdésekben nyomatókkal birjon.

Pest, aug. 8-án.

Hiszem és képzelem a türelmetlenségét és aggodalmát a vidéknek, mely a Béccsel fenforgó közjogi viszállyunk végkimenetele felett, nem csak a hazafiak, hanem az ugynevezett anyagi emberek, az üzerek közt is elterjedt. Hiszem, hogy főleg ez utóbbiak meny nyire kárhoztatják országgyűlésünket, a július 21-ki kir. leiratra adandó viszonzalassal lassúsága miatt.

E felett nem csudálkozhatunk, hiszen a kereskedők és az üzerek kényérkeresetök, vagy illetőleg nyereszkesedésük egy ágát a politika képezvén; ők is hozzá szólnak hazánk közkérdéséhez, de természetesen az ügyet önérdéke szempontjából, mely szerintők azt igényelné, hogy mondja el röviden a vitázó felek mindegyike a maga nézetét, és követelését, és ha meg nem tudnak egyezni, a többit azután végezze a hatalom, vagy akár birkozzanak meg és az erősebb uralkodjék.

Minden egyoldalúságban van valami igaz, és higgyék el az ügyet emberei, hogy az ő egyéni keresetök csökkenése, és a forgalom, vállalkozás szünetelése, az egész ország anyagi állapotára igen érezhetőleg hat, és azon segíteni, senkin sem mulik, hisz a forgalom, a hazai köz-vagyonosságot mozditja elő, hanem miután az anyagi jobblét, és a haza közjogi biztonságától ieltételeztetik, melynek közkérdései megfajtése, a jövő bizonytalanságánál fogva, az alkuvó feleket oly óvatoságra inti, hogy az elhamarkodás vádját, senki sem szereti lelkiismeretére venni.

Hozzá járul ezen kényes helyzethez még azon nehézség, hogy a testületi tanácskozá sok mindig hosszadalmasok, természetöknél fogva, mert hiszen két embert is nehéz csak egy percze is, egy véleményre téríteni, hát háromszázat. Ennyi hiúság, önérdék, és az apró szenvedélyek megszámlálhatlan legiója mennyi akadályt képeznek! Hja a legnagyobb emberek sem szentek.

Azonban hogy ne parabolizáljak annyit, megmondom, hogy a nemzetiségi kérdés, mely a viszonzalaszba belefoglalandó lesz, képezi a viszonzalasz feletti nyílt tárgyalás halasztásának nehézségeit.

Az üzleti kérdésekről mondottakra visszatérve, hiszem Aradra, mint egyik kitünő vállalkozási városra, nem lesz érdektelen felemlíteni azon meglepő kérdést, melyet egy itteni nagy kereskedő hozzám, hazánk jelen politi-

kai viszállyának tartóssága, és kimenetele felett intézett. Mire én azt válaszolám, hogy ha rövid idejű vállalatokba bocsátkozik, akkor a legnagyobb véletlennek teszi ki magát, mert elmeliözve a külföldi majdnem naponkint változó politikai esélyeket, és tisztán a bécsi és pesti országgyűlések hangulata kísértetik figyelemmel, ezeknek hangulata szinte oly kevés állandóságot tanusit, hogy a magánélet véleményeseréi, a nyilvánosságba vitetve, végnélküli combináció változásra mutatnak. Ellenben hosszú időre kötött vállalatoknál, Magyarország biztos jövője bizvást vétethetik bármely vállalat alapjául.

Mert a lajtántuli tartományok kifejlődése non plus ultráját elérve, kimerültek. Ellenben hazánk a nemzeti gazdaságat alphajánál állván, közjogi viszállyaink által Európa figyelmét nem csak politikailag, hanem nemzetgazdasátszilag is, számos minden nemzet küldöttjei által magára vonta, és hazánk földrajzi fekvése és kimerithetlen gazdasága azon eszme elismerését ébreszté a vállalat-szomjas Európába, hogy Magyarország a kelet és nyugot világkereskedésének közvetítője. Ezen eszme kifejlődése oly biztos politikai jövőt ígér hazánkunk, melyet Schmerling nagy natioja minden kimerithetlen politikai elmélete, meg nem bir gátolni, sem Magyarország történelmi nagysága ujja születését megakadályozni.

A mily meglepő volt emberem kérdése, ép oly hatást tőn reá válaszolom, és minden üzéri anyagisága mellett, politikám anyagi kiinduló pontja oly jótékonyan felmelegíté minden hazafiúi lelkesedés iránt, megkövesedett szívét, hogy szinte csodálkozva halgatám magyarhon küzdelmei magasztossága iránt nyilvánított meleg részvétét.

Ezek közlésével — a jelen pillanatnyi politikai szélesend alatt azt akartam hazánk nagyszámú üzér osztályának emlékeztetébe hozni, hogy a magyar nemzet 880 éves küzdelmébe, a törvény egyenjoguságnál fogva, ezen anyagi emberek jobban vannak érdekelve, mint mi szegény magyarok, kiknek nem a naza szabadságának esett áldozatul, majd meglátjuk a netáni válság alatt menyire állják ki a tűzpróbát.

T. M.

Városi ügy a nevelési kérdésben.

Van Arad város képviselő tanácsának egy igen üdvös végzése, mely szerint bizottmány küldetett ki, hogy a város területén belül kezelt tanodai nevelést szemmel kísérje, az e téren felfedezett hiányokat regisztrálja, s figyelmét leginkább oda terjeszse ki, hogy az e tekintetbeni közkivátnak legezelszerűben miképen lehetne megfelelni? Arad városa szebb hivatást ennél nem végezhetett; mert a nevelés mindenek felett való, főleg 1861-ben, midőn a 49-től gazdálkodó hivatalos civilizátorok e téren annyi pusztítást tettek, hogy pár év múlva a haza sarjadékának szíve, lelke a szolgálai alárendeltségen kívül más kötetmet alig ismert.

Ezen küldöttségnek élére maga a város nemeskeblű polgármestere állott, s bár a bizottmány tagjainak megválasztásában lehető tapintat találkozunk, vannak ezek közt még olyanok is, kik a mult rendszer alatt a központosítás és germanizáló eszmékhez ragaszkodásukról ismeretesek.*)

„Tempora mutantur, et nos mutamur in illis.“

Ezen küldöttség pár hét előtt a helybeli főelemi tanodák helyiségeiben látogatásokat tevé, szomorú tapasztalásokat szerzett:

Elmondjuk milyenek valának ezek:

Az első főelemi osztályt gyermekekkel oly zsúfoltnak találtuk, hogy őszintén bevállva, engedelmét kérvén a kitételért, sajnálkozunk kellett Arad város nevelési ügye fölött. Képzelnék önök, tisztelt polgártársaim, egy kis kalitkát, melybe 180 db hazapolgárt beszufoznak, s képzelnék önök azt is, hogy az egymás hátán ülő csemeték ily helyen tanulnak, s midőn emé képzeletükön komolyan gondolkoztak, itéljenek Arad város nevelési ügyének mibenállása fölött; és ha gyermekeik boldogságát szeretik, törjenek felettünk pácztát, hogy pókként még a virágban is csak a mérgöt keressük.

Egyszerűen eléadjuk tehát az egészet, mint saját érzelmeinkkel észlelt tény, melyből se több se kevesebb nem való, mint az, hogy az első főelemi osztályt

* Feledjük a multat, ne gyánitsunk senkit, mert ez által a jó ügynek ártunk. Sokkal feljebb keresendő a hiba. Szerk.

tályt körülbelül 180 gyermek látogatja, mind egy szobában, egy tanító gondviselése alatt összeszorítva, nem csak testükben elsatnyulnak, s különféle betegségeknek vannak kitéve; hanem tanulásukban is akadályoztatnak; miután ezen 1-ső osztályban a tanító figyelmének két felé: a kezdők, és a második osztályba fellebbezendők kiképeztetésére kell szakadnia.

Ugy látszik, hogy az első osztály Arad városának azon primitív berendezésénél maradt, melyet a tanodák felállításánál tisztelt elődeink behozni jónak láttak.

Mi, mint a kor előbbre haladt fiai, többet ohajtunk, mert jelenleg már nem járunk gyalog sem gyorskocsin; hanem vaspályán.

A 2-, 3- és 4-dik osztályokban tartott futólagos vizsgálásaink lehetőleg jó eredmény és haladás felől győzőnek meg.

Most jó azonban a java, s — miután nem csak előre, hanem visszafelé is lehet haladni — a rosza. Értém a leány-osztályokat. Ezeket oly helyzetben leltük, mint lehettek Oroszországnak a sáskák által letarolt földjei, vagy a jégesőtől tönkre vert virányos rétek, és földig összezuzott nagyreményű termék, mely takarásra készen állott. Az összes négy osztályban 36 leány-növendék találánk; s ezek is úgy néztek ki, mint a lelenczházak vagy árvaintézetek népsége.

Mindennek oka egy német centralizáló tanítónő volt, kinek nevét elhallgatjuk, mivel darabos német nevének kiejtésében nyelvünk törnék meg, s mivel felemlítésével is rossz kedélybe esünk.

E volt azon pusztító sáska, mely Arad polgárainak leány-gyermekeit a szó teljes értelmében Saturnusként felfalta, s a szülőket arra kényszeríté, hogy bármi áldozattal is, leány-gyermekeiket részint némi hitelre vergődött magán- és méregdrága növeldekkbe küldjék, hol — de ez is igaz — morál helyett épen azt tanulják, mit a zsenge korban még tudni nem kellene.

„Arma virumque cano“, mondá a költő; mi pedig azt mondjuk, hogy tényeket regisztrálunk, s Arad szabad királyi városának, egy körülbelül 28,000 lelket számláló terület leány-gyermekeinek tanodáit mutatjuk fel.

Mégis azt akarjuk, hogy szerény, erényes munkás házi asszonyaink legyenek.

De ne essünk kétségbe, mert Arad városának élen egy minden tekintetben derék és megtörhetlen kitartású férfi áll, ki az iskolai küldöttség feje, s a bajt ott fogja tövéből kitépni, hol az leginkább elharapódzott.

Ez után lesz csak szabad remélnünk, hogy a bizalom visszatér, s minden szülő azon helyzetbe jő, miszerint a városi iskolákban minden aggodalom nélkül odaküldheti, hova rendesen küldenie kell, a városi iskolákba.

Mi nem vagyunk az ujítás barátai, annyit azonban még is elmondhatunk, hogy felfogásunkkal nem fér össze, miszerint a leánygyermek tanodákban tanítónők, egyéb mint kézi munkák tanítására alkalmaztatnak.

Mi bátran kimondjuk, hogy a nótanító nem képes még a leánygyermeket sem tanítani egyébre, mint kézi munkákra.

E nézetünkhez szorosan ragaszkodunk azért, mert bennök a türelmet és bánásmódot nem találhatjuk fel azon mértékben, mint ama férfiakban, kik tanítói képezdekből kerültek ki a nevelési pályára. Sőt bizton elmondhatjuk azt is, miszerint egy nő, ki rendesen csak annyit tanult, mit mennyit tanitnia kell, a tanítói hivatásnak képességi szempontból is semmiképen meg nem felelhet.

Legyenek a leánytanodák osztályaiban is férfi tanítók, s a siker bizonyos.

Ha tőlünk függne, mi épen az elemi leánytanodákat a lehető legjobb férfi erővel látnók el. Sőt elátnók ezeket zongora, rajz, s egyéb a hasznosság, és szép izlésre vonatkozó tantárgyakkal; hogy így abba minden rendű és rangú család bizvást elküldhesse gyermekeit, s ne legyen kényszerítve a magán-növeldekkben kevésért sokat fizetni.

Ezek után elmenénk a főgymnasiumba; s a látottak és tapasztaltak után elmondhatjuk, hogy gányó falusi iskolában képzeltük lenni magunkat. Mindjárt szemünk elé tűnt egy mély nyitott emésztő gödör, mely tátongó örvényként mosolygott fel, mintegy tanúságaul annak, hogy mily böles tanári intézkedés az, ha az iskolás gyermekeknek a tanítás óráiban kérezkedés nélkül nem szabad az udvaron futkározni.

A főgymnasium egyik része valóságos szilvaszáritó. Képzelnék önök egy ilyen lyukban 50—60 ifjút, kiknek feje a szoba padlását éri. Képzelnék azt is, hogy az ifjuság nyári időben négy vagy több órát itt tölt el naponkint: s fogalmuk fog lenni az aradi főgymnasium helyiségeinek egy részéről s az azokban szenvedett tantalusi kinokról.

Egyelőre ennyit.

Levelezések.

Nagy-Becskerek, aug. 5.

Tegnap volt nálunk az ujonan kiigazított ref. egyház felszentelése, a leendő ünnepélyt már reggel mozsarak dörgése hirdette, reggeli 9 órakor megkezdett az istenítisztelet, helybeli lelkész Benkó

Főirati javaslat.

Felséges Császár és Király!

Midőn az abszolút rendszernek tizenkét éven át reánk nehezedett uralma megszakadt, hittük hogy véget értek szenvedéseink, s bizton reményeltük, hogy azok utóférdalmait enyhíteni majd az idő, s a károkat, miket ama súlyos rendszer fonák eljárása nekünk és az egész birodalomnak okozott, helyreállítandja, ismét a nemzet meg nem tört ereje, ha azt újabb megtámadások többé nem rongálják.

Nem valánk ugyan aggodalom nélkül, látva hogy a közigazgatás terén tett legmagasabb intézkedések nagyrészt nem alkotmányosak. — De reményeltük, hogy ha majd az országgyűlés összehívatik s kifejté az ország jogos kívánatait, Felséged az alkotmányosság ösvényén tovább haladva, méltánylani fogja, mit a nemzet igazság és törvény alapján kér; teljesen meg fogja szüntetni az abszolút rendszernek minden törvényellenes maradványait; s végre a fejedelem és nemzet együtt fognak állni az alkotmányosság törvényes terén.

Az országgyűlés összehívott, s mi legelső kötelességünknek tartottuk Felséged előtt tiszteletteljes őszinteséggel kifejtetni mindazokat, mik az alkotmány teljes visszaállítására, s ez által a nemzet megnyugtására törvény szerint mulhatlanul szükségesek. — Szóltunk a nemzet nevében azon fejedelemehez, ki a törvényes trónörökösödés nyomán Magyarországnak törvényesen koronázott királyi kívánt lenni; s mivel láttuk, hogy már az előleges lépéseknél is nagyrészt mellőzték a törvénynek rendelete — kötelességünk volt elmondani, hogy a trónörökösödés jogát és a koronázást minő feltételekhez köti azon állami alapszerződés, mely Magyarország trónját az uralkodó háznak általadta.

Nem mi szabtuk ezen feltételeket, nem most először kívántatik azok teljesítése. — Felséged elődői ugyanezen feltételek mellett voltak Magyarország koronázott királyai; Felségedet Magyarország trónja ugyanazon államszerződés alapján illeti, mely e feltételeket meghatározta.

Felterjesztésünkben nem kértünk mi engedményeket, nem hoztunk javaslatba újabb törvényeket jogaink biztosítására. Csak azt kívántuk, hogy a sanctio practica egész terjedelmében, minden feltétellel s viszonylagos kötelezettségeivel együtt szorosan megtartassék, ősi alkotmányunk, országgyűlésileg alkotott törvényeink, miket a hatalom szava felfüggesztett, ismét visszaállítassanak, s a törvények magyarításának, módosításának vagy eltörlésének joga az országgyűléstől semmi részben el ne vonassék. — Egy szóval, azt akartuk, hogy a törvényesség s alkotmányosság ne féljék, hanem egészen és csonkítás nélkül lépjen az abszolút hatalom helyébe.

Felségednek f. évi július 24-ről hozzánk bocsátott legmagasabb leirata határozottan megtagadta jogos kívánatainkat, s mi e leiratnak egész tartalmából és szelleméből fájdalmasan győződünk meg: hogy Felséged Magyarország fölött tetteleg nem a sanctio practicanak teljes értelmében kíván uralkodni.

Senki nem vonhatja kétségbe, miszerint a sanctio practikában megállapított nőági örökösödésnek egyik alapfeltétele az: hogy Magyarország saját törvényei szerint kormányoztassék. — Ugyanazon czikk, mely a trónöröklést az uralkodó ház nőágára átruhazza, elszorolván az örökösödés rendét és módját, a 9-ik szakaszban határozottan kijelenti: hogy „a fentebbi szakaszokban elfogadott nőági trónörökösödésre is kiterjesztetik az 1715-ik évi 3-ik cikknek rendelete.” Ezen 3-ik cikk pedig 1-ső szakaszában világosan kimondja: hogy „az ország karai és rendei fölött ő királyi Felsége más-kép nem akar uralkodni s kormányozni, mint Magyarországnak eddig hozott, vagy jövőben országgyűlésileg hozandó saját törvényei megtartásával.” — 2-ik szakaszában kimondja azt is, hogy „Magyarország a többi tartományok módjára nem kormányoztathatik.”

Magyarország királyát tehát nem csak a koronázáskor kiadott királyi hitlevél, s letett fejedelmi eskü, hanem a sanctio practica is kötelezi az ország törvényeinek megtartására. Kiterjed e kötelezettség a koronázás előtti időszakra is. — Azon fejedelem, kinek a megállapított rend szerint az örökösödés megnyílt, hat hónapnál tovább nem halasztható koronázásáig is csak az alkotmány értelmében kormányozhatja az országot, mint ezt az 1790-ik évi 3-ik törvénycikk világosan rendeli.

Váratlan volt tehát előttünk Felséged legmagasabb leiratának egész tartalma. — Felséged a sanctio practicanak ellenére abszolút hatalommal függesztette fel alkotmányunkat, s törvényeinket, és ezen abszolút hatalmu felfüggesztést most sem akarja megszüntetni. Alkotmányunknak csak töredékeit igéri vissza, elvonva tőlünk a leglényegesebb jogokat. Alaptörvényeinket önhatalmával eltörli, s azok helyébe császári diplomát és patenst állít, miket általunk is alaptörvényeknek kíván tekintetni. — Felséged azt követeli tőlünk, hogy a birodalmi tanácsba, mely befolyásunk nélkül abszolút fejedelmi hatalommal alakított, képviselőket küldjünk, s a törvényhozási jogot, melyet nemzetünk eddig saját országgyűlésén gyakorolt, legfontosabb érdekeinkre nézve a birodalmi tanácsnak adjuk át; — mondunk le az országnak azon jogáról, hogy saját adója és katonasága felett saját országgyűlésén határozhasson, s e részben is vessük alá magunkat a birodalmi tanácsnak. Felséged országgyűlésileg alkotott s királyi szentesítéssel megerősített törvényeink egy részét, és pedig föltölte le-

nyegés részét el nem ismerve, meghagyja nekünk, hogy azokat módosítsuk, s illetőleg töröljük el; hanem előre kijelenti, hogy azon törvényeket jövőben sem fogja elismerni, s ez által Felséged a magyar alkotmányt, s általában minden alkotmányosságnak azon alapelvét, hogy a szentesített törvények csak az összes törvényhozás által törölthetnek el, teljesen mellőzve, az ország törvényhozó hatalmát tetteleg megsemmisíti. Felséged az országgyűlés azonnali kiegészítését megtagadja, és mégis azt kívánja tőlünk, hogy e ki nem egészített állapotban mondjunk le az ország jogainak lényeges részéről, aalkítsuk át alkotmányunkat, fogadjunk el octroyozott rendeleteket alaptörvény gyanánt, készítsünk törvényeket a legfontosabb közjogi kérdések fölött, — s tegyük mindezt távollétében, s egyenes mellőzésével a meg nem hívottaknak, kiket az ország jogai szintűgy illetnek, mint minket. — Sőt azt is kijelenti Felséged, hogy az országgyűlés majd csak akkor lesz kiegészíthető, ha mindezek általunk már előlegesen teljesítve lesznek. — Mindezek oly alkotmányellenes lépések, melyek a sanctio practicanak lényegében támadják meg, mellőzve mindazt, mi abban, mint alapszerződésben, a nemzet biztosítására föltételképpen határozottan kikötött, s alig hagyva meg egyebet, mint az uralkodó háznak örökösödési jogát.

A legmagasabb királyi leirat elismérve, hogy a múlt évi október 20-án kiadott császári diploma tartalmánál fogva az adó és katonáskodási kötelezettség módja és szabályozása fölött ezentul nem a magyar országgyűlés fogna tanácskozni: megnyugtatót azt hozza fel, hogy — „az ország alkotmányos önállóságának biztosítékai nem lesznek veszélyeztetve, sőt inkább szilárdulnak az által, ha Magyarország az örökös tartományok képviselőivel közösen tárgyalandja az adó- és katonaiállás kérdéseit.”

De mi e szavakban legkisebb megnyugtatót nem találunk. Az ország alkotmányos önállósága már az által tetemesen meg van támadva, hogy Felséged az ország gyűlésének előleges beleegyezése nélkül önhatalmával fosztja meg az országot ezen sarkalatos jogtól; törvényt szab önhatalmával, és az ország gyűlésétől nem is kérdezi: hogy elfogadja-e az ősi alkotmányt, e lényeges változtatását; — hanem azt már bevégzett ténynek tekintve, nekünk egyenesen meghagyja: hogy küldjünk képviselőket a birodalmi tanácsba, mely majd e jogot országgyűlésünk helyett Magyarország fölött is gyakorlandja. És így Felséged nem tekinti az országgyűlést oly testületnek, mely a fejedelem és nemzet között megosztott törvényhozó hatalmat a nemzet nevében Felségeddel együtt gyakorolja, s melynek beleegyezése nélkül törvényt alkotni vagy változtatni nem lehet; hanem tekinti oly testületnek, mely a törvényhozás terén is köteles a fejedelemmel önhatalommal kiadott parancsát törvény gyanánt elfogadni, — s azt az alkotmányt és szentesített törvényeknek ellenére a törvénykönyvbe iktatni. Miből állana ily módon Magyarország alkotmányos önállósága, melynek törvényességét a legmagasabb királyi leirat is szóval elismeri? — s hol volna ezen önállóságnak biztosítéka, ha majd Felségednek valamelyik utóda ezen példára hivatkozva, egyéb törvényeinkkel s jogainkkal hasonlóul cselekednék, s azokat az ország előleges beleegyezése nélkül önhatalmu parancsával eltörlőné, vagy módosítaná, s az ország gyűlésének meghagyná, hogy e parancsokat a törvényhozás körében teljesítse?

De ha ezen fontos közjogi tekintet fön nem forogna is, ha törvényhozási rendes értekezlet útján kerülne is e kérdés előnkbe — az alkotmányt ily változtatását elnem fogadhatnánk, mert az a nemzet jogaira s érdekeire nézve káros, sőt veszélyes volna.

Nem akarunk régibb törvényeinkre hivatkozni, melyekből világos, hogy mióta adó fizettetik, s mióta állandó katonaság létezik, — az adónak és katonaiállásnak meghatározása kétségtelen joga volt a nemzetnek, s e jogot mindig saját országgyűlésén gyakorolta. Mellőzzük az 1715: 8. és 1790: 19. t. cikkeket tartalmának részletes elősorolását, csak az 1827: 4. t. cikket hozzuk fel, mely világosan és határozottan kimondja: hogy „az adónak és egyéb segélyezésnek minden nemei pénzben vagy termékekben úgy, mint katonaiállásban, országgyűlési tárgyalás alá tartoznak: attól semmi szín alatt, sőt még rendkívüli esetekben sem vonathatnak el; az országgyűlésileg megajánlott adót országgyűlésen kívül fölemelni, vagy újabb adót kivetni, s katonaiállást követelni nem szabad.”

Ezen törvények szerint tehát véréről és vagyonáról a nemzet maga rendelkezett. — Teljesítette polgári kötelességét rendes időkben is; midőn pedig a fenyegető veszélyek nagyobb erőfeszítést, sőt áldozatot kívántak, sem vért sem vagyonát nem kímélte. — De tette azt kötelesség érzetből, s hódolva saját törvényeinek, könnyebben viselte a terheket, miket a szükség kívánataihoz képest maga vetett ki magára.

Ha ellenben az ország megfosztva eddigi alkotmányos jogától csak másokkal együtt határozhat saját adójának, saját katonaságának kérdéseit fölött, — akkor a nemzet véréről és vagyonáról oly testület rendelkezik, melynek tetemes többsége más tartományok képviselőiből áll. És miután azon tartományok nagy része a német szövetséghez tartozik, melynek mi tagjai nem vagyunk, rendelkezhetik terhünkre

oly érdekekben, s oly kötelezettség fölött is, mely nem a mi érdekünk, nem a mi kötelezettségünk.

Felhozza a legmagasabb királyi leirat azt is, hogy Magyarország befolyása ezelőtt a közadózásnak csak csekély részére terjedt ki. — De mi ezt el nem ismerhetjük. Az egyenes adónak azon része, mely királyi adónak is nevezetett, mindenkor országgyűlésileg lön meghatározva; azon részét pedig, mely a megyék, kerületek és városok beligazgatási költségeire volt fordítandó, a magyar kormánysszékek felügyelete alatt maguk az autonóm törvényhatóságok állapították meg. — Indirect adó, mit valósággal adónak lehetne nevezni, alig létezett Magyarországnak más, mint a sónak eladása, mely, mint monopolium, a törvény szerint regale volt, — és a magyar harminczadok. — A só árának meghatározása az országgyűlését illeti, s azt a fejedelem országgyűlésen kívül csak a legnagyobb szükség esetében emelheti fel, mint ezt az 1790. 20. t. cikk világosan bizonyítja. — A magyar harminczadok királyi jövedelmek voltak mindig, s a magyar kormánysszékek felügyelete alatt állottak, és azok kezelésébe, sőt meghatározásába is gyakran beleszólt a magyar törvényhozás. Egyéb-iránt a kereskedelmi vámok és harminczadok minden jól rendezett országban nem annyira status-jövedelmi, mint inkább ipar és kereskedelmi szempontból szabályozandók, és alkotmányos országokban is internacionális egyezkedések tárgyai. A póstákat melyek szintén a magyar kormánysszékek felügyelete alatt állottak, nem is említjük, nemcsak azért, mert csekély jövedelmet hoztak az államnak, hanem főkép azért, mert közadózás nemének alig tekinthetők. Azon indirect adók, melyek az abszolút rendszer által hoztak be, s melyek sok jövedelmet hoznak ugyan az államnak, de részint azért, mert föltötte magasra emeltettek, részint a fennálló kezelésnek sok költséggel, igazságtalansággal és bosszantással járó fonák módja miatt, a nép vagyoni állapotát s az államnak alaperejét gyengítik, sok tekintetben károsak, — Magyarországnak ismeretlenek valának, s jelenleg is törvényellenesek. Nem áll tehát, hogy a magyar nemzet befolyása alkotmányos állásában saját közadójának csak csekély részére terjedt ki.

Azt állítja továbbá a legmagasabb leirat, hogy a practica sanctio nemcsak Magyarországnak kül és bel megtámadások elleni sikeresebb védelmére, s a trónüresedés alkalmával keletkező belvillongások elhárítására léptettetett életbe, hanem a végett is, hogy a Magyarország és az örökös tartományok közötti kölcsönös egyetértésnek és egyesülésnek minél szilárdabb támpontjául szolgáljon, s utal ennek bebizonyítására az 1723-i 1. és 2. t. cikkek szó szerinti értelmére. Kifejtettük első feliratunkban nézeteinket a sanctio practicanak és a felhívott 1. és 2. cikkeknek szavaira s értelmére nézve. Ugy hisszük, hogy nézeteink alaposak voltak; legalább a legmagasabb leiratban azokat megerősítve nem látjuk. Egy sor sines azon törvényekben, melynek akár szó szerinti, akár valóságos értelméből más kapcsolatot, szorosabb egyesülést lehetne kimagyarázni, mint a minőt mi említett feliratunkban elmondottunk. — A szétválhatlanság és feloszthatlanság egyedül a birtoklásra volt megállapítva, s abból az országlás formájának, s a kormányzás módjának ugyanazonosságát vagy egységét annyival kevésbé lehet következtetni: mert, a mint föntebb is említettük, — a felhívott 2-ik cikknek 9-ik szakasza a nőági trónörökösödésre is kiterjeszti és megerősíti az 1715: 3. t. cikket, mely világosan kimondja, hogy — „a fejedelem Magyarországnak csak az ország törvényeinek megtartásával uralkodhatik, s az ország más tartományok módjára soha nem fog kormányoztatni.” — Az egyesülés más nemének a felhívott 1723: 1-ső s 2-dik cikkekből még csak nyoma sines.

Azon egyes adatok, s törvénycikkek, miket a legmagasabb királyi leirat a szorosabb realunióknak kimutatására felhoz, nem a realuniót, hanem inkább Magyarországnak közjogi s kormányzati külön állását bizonyítják. Megemlítettik ugyanis a trón egysége. — Ezen egységet oly értelemben, hogy wind nálunk, mind az örökös tartományokban ugyanazon fejedelem uralkodik, — kétségbe vonni senki nem fogja. De hiszen ez még nem realunió; hanem természetes következtetés, sőt lényege a személyes-uniónak. — Más értelemben vett egysége a trónnak pedig csakugyan nem létezik. — A fejedelem más módon, más föltételek alatt, más lényeges törvény szabta formák szerint lesz király Magyarországnak, és ismét más módon lép trónra az örökös tartományokban: más rendszer mellett kell országglania nálunk, más mellett országl az örökös tartományokban; sőt még fejedelmi jogai sem minden részben ugyanazok törvény szerint itt, mint amott. És a trónnak egysége még a személyre nézve is megszűnik, ha Felséged ösatyjának, I. Leopold császár és királynak, minden ivadéka kihál; mert akkor — mint első feliratunkban is kifejtettük — a Magyarországgal kötött practica sanctio szerint az ország szabadon választja királyát; — a többi tartományokban pedig ezen sanctio practica szerint, mely nekik adatott, s melyet ők elfogadtak, a habsburgi-ház távolabbi nő-ágait fogják illetni az uralkodás.

Említettük továbbá a legmagasabb királyi leiratban a külügyek egysége, és hogy az uralkodó

család trónra lépte óta Magyarország a külföld irányában soha külön képviselve nem volt.

Vannak hazánkban is oly fejedelmi jogok, melyeket magára a király személyére ruházott az alkotmány. Mivel pedig a magyar király egyszersmind az örökös tartományoknak is fejedelme, — természetesen, hogy az ily jogokat mind Magyarországra, mind a többi tartományokra nézve ugyanazon fejedelem gyakorolja. — De ebből szorosabb realuniót követeltetni nem lehet.

Ilyen fejedelmi jog a magyar királynak azon joga, miszerint a külhatalmak iránti viszonyokat — vagyis a külügyeket — legmagasb királyi hatalmával intézi. — Törvényeink, névszerint az 1608. évi 2., s 1681. évi 4. t. cikkeik kikötötték ugyan, hogy a háborúnak és békének kérdései, különösen Törökországra nézve, a magyarok befolyásával tárgyalassanak; a háboru Magyarországon és a kapcsolt részeiben az ország tudta s beleegyezése nélkül meg ne indíttassék; a békekötésnek pontjai az országgyűléssel közöltessenek; a fényes Portánál a császári residens mellett magyar residens is tartassék, s az a császári residenssel egyenlő hatalmu legyen — s több törvényeink, különösen az 1723 : 104. 1741 : 11. és 1790 : 17. törvényeink kikötötték azt is, hogy a külügyek tárgyalásából a magyarok se zárassanak ki, s a külföldi követségekre magyarok is alkalmaztassanak. A külügyek legfőbb vezetése és intézése azonban magának a fejedelemnek kezeibe volt letéve, s az ország erre vonatkozólag is legfőbb biztosítékát az adó és a katonaiállás meghatározásának jogába helyezvén, csak azt akarta, hogy a külügyek tárgyalásánál a magyaroknak is legyen befolyásuk. Ezen elvet követve a külügyekre vonatkozólag az 1847/48-iki törv. hozás is midőn az említett királyi jogot tisztelve s teljes épségében fentartva, külön magyar külügyi minisztériumot épen nem állított, s elegendőnek tartotta, hogy az ő Felsége személye mellett miniszter által tartassék fenn azon befolyás, melyet az ország e részben a fenn elősorolt törvények értelmében igényelhet.

Különösen kiemeli a legmagasabb királyi leirat az 1741-ik évi 11. t. cikk. 4-ik szakaszát, melyben az foglaltatik, hogy ő Felsége a statusminisztériumban is fog magyarokat alkalmazni. De az említett törvényre meg kell jegyeznünk, hogy annak felhozott szavai egyedül csak a külügyi dolgokra vonatkoznak. Az ország — mint fentebb is elmondottuk — ezen törvény által csak azt kívánta elérni, hogy a külügyek tárgyalásában, illetőleg a külügyek fölötti tanácskozásokban korábbi törvényeink szerint magyarok is részt vegyenek; mivel pedig a külügyek a statusminisztériumban tárgyalattak, s ő Felsége annak meghallgatásával intézte a külügyi dolgokat, az ország rendi csak e célból kívánták, hogy oda magyar tagok is neveztesse. — Bizonyítja ezt különösen az 1790-ik évi 17-ik törv. cikkely, mely az említett 1741 : 11-ik törvény cikkelyt újabban megerősítvén, azt mondja: hogy „ő Felsége magához a statusminisztériumhoz is fog magyarokat alkalmazni, s oly rendelkezéseket teend, miszerint azok, kik a magyarok közül külkövetségekre kívánnak alkalmaztatni, magukat az állam titkos kancelláriájában kiképeztesék.“ — Világos a törvény e szavaiból, hogy egyedül a külügyek tekintetéből kívánta az ország, miszerint a statusminisztériumban magyarok is alkalmaztassanak, — miből semmikép sem lehet azt következtetni, hogy az ország belkormányzata azon statusminisztériumtól függött.

Említi továbbá a legmagasabb királyi leirat a hadsereget és annak közösségét. — Kétségtelen az, hogy a magyar hadsereg a többi tartományok seregeivel együtt közösen harezolt a hon és fejedelem elölsegei ellen, de lényeges volt mindig a különbség Magyarországon és az örökös tartományok között azokra nézve, mik a katonaságot tárgyalják. — Magyarország az örökös tartományoknak, s azok kormányzatának minden befolyása nélkül önállóság határozta meg a magyar katonaság számát, a mint ezt számos törvények, különösen az 1802-ik évi t. cikkeik bizonyítják. — Országgyűlésileg határozott meg a magyar hadsereg fentartásának módja, és pedig gyakran lényegesen eltérőleg az örökös tartományokban behozott rendszertől; a megfogyott hadsereg pótlására szükséges ujonczok országgyűlésileg ajánlottak meg, és ezek megajánlásánál csak a Magyarországi ezrekben létező hiány vétetett tekintetbe, s az ajánlat a magyar ezrek betöltésére tétetett; a többi tartományok katonaságánál létezett aránylag kisebb vagy nagyobb hiányra soha semmi figyelem nem volt. — Országgyűlésileg határozott meg az ujonczok állításának módja s feltételei, valamint a szolgálatnak ideje minden tekintet nélkül arra, hogy a többi tartományokban mindezek miként állapítottak meg. — És az ujonczok megajánlásánál nemcsak az vétetett figyelembe, hogy a magyar ezrek teljes számából mennyi hiányzik, hanem megkívánta az országgyűlés azt is, hogy a küldölgök fennforgó körülményei is fedeztessenek fel előtte s az ezek szerint megismert szükséghez mérve tette ajánlatát. Bizonyítják ezeknek valóságát törvényeink, melyek közül elég leend az 1840. évi 2. t. cikkelynek 1. szakaszát felhoznunk, mely következőleg szól: — „Az ország rendi, miután a törvények értelmén sarkaló kíváratuk folytában a küldölgök fennforgó körülményeiről és a

magyar ezrek jelen állapotjáról ő Felsége nevében értesítettek, a szükség iránti felfedezés következtében ennek pótlásul segedelemképen s minden ebből vonható következtetés nélkül a magyar ezrekhez önkényt 38,000 ujonczot ajánlanak, következő feltételek alatt...“ stb.

Az időnkint országgyűlésileg ajánlott ujonczozáson felül folyvást fenálló rendes toborzás által is pótolható a magyar hadsereg. Ezen toborzás is országgyűlésileg alkotott törvények mellett állott fenn, s annak fentartására külön ajánlotta meg mindig az országgyűlés a szükséges költségeket.

Régiebb törvényeink az iránt is különösen rendelkeznek, hogy az idegen katonaság Magyarországból eltávolíttassék; a magyar katonaság visszahozassék, a magyar várakban magyar parancsnokok alkalmaztassanak; a magyar hadak főkapitánysága az ország nádorát illesse. — A katonaság élelmezése és elhelyezése fölött mindig a magyar királyi helytartótanács intézkedett, s több ízben, különösen 1790. és 1840-ben országgyűlési bizottmányok neveztek ki ezek állandó szabályainak kidolgozására. Kétségtelen mindezekből, hogy Magyarország a katonaságot illetőleg is mind közjogi, mind kormányzati tekintetben mindig alkotmányos önállósággal bírt, s az 1848. 3. t. cikknek azon része is, mely a magyar katonai ügyeket kormányzati tekintetben a magyar királyi fejedelmi hatalmának sérelme nélkül a felelős minisztériumra bízta már előbb fenállott törvényeink szellemében lőn alkotva.

A mi a pénzügyet illeti, alig van tárgy melynél annyi törvényt lehetne felmutatni annak bebizonyítására, hogy az ország e részben is fenn kívánta mindig tartani önállóságát és függetlenségét. — A bécsi kamara szeretett jogtalanul beleavatkozni Magyarországon pénzügyeibe; de az ország minden ilyen beavatkozást határozottan visszautasított, s törvény által is több ízben kimondotta pénzügyének függetlenségét. — Elég legyen a sok közül csak néhányat említenünk; az 1622-ki 5. t. azt mondja: „hogy országos kincstárnok választassék, ki az osztrák vagy bécsi kamarától épen semmi függésben ne legyen, s más tartományok Magyarországnak jövedelmébe semmikép ne avassák makukat;“ — az 1723-ki 16. t. cikk a fentebbi törvény rendelkezését újra megerősíti; — az 1741-ki 14. cikk azt rendeli: „hogy a magyar kamara megtartassék törvényes függetlenségében, föliratait közvetlenül ő Felségehez küldje, melyekre a leiratok egyedül ő Felsége által fognak kiadni, végre mindazok, mik Magyarországon és a kapcsolt részekben a kincstárt (aerarium) illetik, és így a só és bányászati is, a magyar kamara alá legyen helyezve.“ Az ország jövedelmeinek kezelése tehát törvény szerint önálló s a többi tartományokétól független volt. Az ország adójának meghatározása is — mint fentebb kifejtettük — az örökös tartományok kormányzatának minden befolyása nélkül országgyűlésileg történt.

Megemlítünk még egyet e részbeni alkotmányos önállóság kimutatására. 1811-ben, midőn a rendkívüli megszorított papirospénznek értéke egy ötöd részre leszállítván, annak beváltására újabb papiros pénz „váltó czédulák“ neve alatt kiadott. ő Felsége a magyar országgyűlést felszólította, hogy ezen váltó czédulák értékének biztosítására és időnkénti beváltására segédkezet nyújtson. Megbizottakat is küldött ő Felsége, kik az állam pénzügyi viszonyait, és a sürgető szükség minden körülményeit egy — az ország gyűlése által választandó küldöttségnek felfedezvén, a tervet is előadják, mely szerint a bajon segíteni lehetne. E megbizottak eljártak megbízásukban, előadták a tervet, mely abból állott, hogy a 211 millió forint értékű váltó czédulából 100 milliót vállaljon az ország magára, és annak beváltására gondoskodjék biztos pénzalapról. Az ország rendi tanácskozás alá vették e tárgyat, s abban állapodtak meg, hogy sem a 100 milliót magukra nem vállalják, sem valamely pénzalapnak előállításába nem bocsátkoznak.

Ha Magyarország önálló és független nem lett volna, ő Felsége nem szólította volna fel külön Magyarországot, hogy az állam ezen adósságának egy részét vállalja el, s az ország nem tagadhatta volna meg annak elvállalását.

De gyakorlatilag mutatja ezen világos példa még azt is, a mi elméletileg az alkotmányosság elvéből amúgy is tisztán következik: hogy Magyarországot azon államadóságok, mik az ország tudta, s egyenes beleegyezése nélkül nagy részt nem is az ország érdekében tettek, jogilag nem terhelhetik. — Ezt azonban nem azért említjük meg, mintha változtatni akarnánk első feliratunkban tett azon kijelentésünket, hogy — „mi nem kívánunk ellenségesen fellépni az örökös tartományok alkotmányos népei ellen, készek vagyunk azt, a mit tennünk szabad, s mit önállóságunk s alkotmányos jogaink sérelme nélkül tehetünk, a törvény szabta szigorú kötelesség mértékén túl is, méltányosság alapján, politikai tekintetből megtenni, hogy azon súlyos terhek alatt, miket az eddig fenállott abszolút rendszer fonak eljárása összehalmozott, az ő jólétük, s azzal együtt a miénk is, össze ne roskadjon, s a lefolyt idők káros következményeiről elháríttassanak.“ — Sőt újra ismételjük mindezeket, és ismételjük azt is, hogy csak mint önálló független szabad ország akarunk velük e tárgyban is érintkezni. — De ha a mi politikai jogaink tekintetbe nem vétetnek, ha törvényes önállóságunk megtámadatik, ha az alapszerződés által biztosított ősi alkot-

mányunk helyett más valamely octroyozott alkotmányt akarnak reánk kényszeríteni: akkor Isten és világ előtt igazolva leszünk, ha semmi oly terhek és kötelezettségek elvállalásába szabad akarattal bele nem egyezünk, mikben résztvenni törvény és igazság szerint nem tartozánk.

Azt állítja a legmagasabb királyi leirat: hogy Magyarország az állam közszükségleteinek fedezésében és terheiben minden időben résztvenni, s azon terheknek és áldozatoknak egy részét elvállalni tartozott, melyek a leviharzott harezzi események folytán a népek vállaira nehezültek, s hivatkozik e részben az 1741 : 63. 1796 : 2. 1805 : 2. 1807 : 2. és 1808 : 6. törvénycikkre, mint a szorosabb realunióknak bizonyítékaira.

De tekintünk végig az idézett törvényeket, és figyelmezzünk a körülményekre, mik között azok alkottattak. 1741-ben Mária Theresia trónját hatalmas ellenségek támadták meg, Mária Theresia törvényes királya volt Magyarországnak, s az ország mindent megtett, hogy királyát s annak jogait megvédje. Erről szól az idézett 1741 : 63. t. cikk, és azt mondja, hogy a fejedelem és ország jogainak védelmére a nemzet életét és vérének kész lévén áldozni, általános fölkelést rendel; kiköti azonban világosan, hogy az ország törvényei sértetlenül fentartassanak, s ezen rendkívüli ajánlatból semmi következtést vonni ne lehessen: 1796-ban, 1802, 1805, 1807 és 1808-ban Franciaország győzedelmes seregei fenyegették hazánkat és fejedelmünket, — s az ország rendi a haza és fejedelem védelmére részint ujonczokat, részint felkelést, részint rendkívüli segélyzést ajánlottak az idézett törvényekben. De mindezen ajánlatoknál határozottan kijelentették, hogy azokat önkényt és szabad akarattal teszik, s az ország jogait fentartva tiltakoztak az ellen, hogy e szabad ajánlatból utóbbra bármi kötelezettségi következtetés vonassék.

Igaz, hogy kötelességet teljesített a nemzet ezen önkényes ajánlatok által, — ön hazája és fejedelme iránti szent kötelességet.

De midőn a veszély óráiban fejedelem által felszólítva, sietett megmenteni a hazát, s megvédeni királyának jogait s érdekeit, — bizonyosan nem sejtette, hogy jöhet oly idő, midőn törvényes önállóságának tetleges felforgatásával ősi alkotmánya helyett idegen alkotmányt akarnak reá octroyozni; — alap-törvényeit patensekkel cserélik fel; — nem engedik, hogy jogait saját országgyűlésén gyakorolhassa; — és a hatalom mindezen lépéseinek igazolására épen azon tényeket hozzák majd fel, melyek a hazafiai kötelesség hű teljesítéséből származtak; — azon tényeket, melyek által bebizonyította a nemzet, hogy törvényes jogait a király és haza érdekében tudja gyakorolni; azon tényeket, melyek a hazát és birodalmat mentették meg. — Azon fejedelemnek, kiknek felszólítására az idézett törvények alkotva lőnek, nem a parancsaló hatalom szigorú hangján szóltak az országgyűléshez, hanem azt a törvényhozó hatalom egyenjogú részesének tekintve, szóltak az alkotmány iránti ragaszkodással és az atyai szeretetnek bizalmat gerjesztő szavaival; — s a nemzet lelkesedéssel fogadta, — hűi bizalommal viszonzta, — s buzgósággal teljesítette a fejedelem atyai felszólítását.

Azt is mondja a legmagasabb királyi leirat, hogy az 1723-ik évi 21, 98, 104 és 114. törvényekkel világosan azon központi kormányra utalnak, melynek hatásköréhez a Magyarországot, s a többi tartományokat közösen érdeklő minden ügyek elintézése tartozott.

De nézetünk szerint az említett törvények tartalmából ily következtést vonni nem lehet. Az 1723-ik évi 21. törvénycikk katonai kiszökésekről szól, és némely tábornokok erőszakoskodásairól, kik különösen a várakban némely javadalmakat követeltek, mint rendes fizetésüknek egy részét. Ezen követelések megvizsgálására, és annak megállapítására, hogy ha csakugyan illeték valamely eféle javadalmak a tábornokok fizetésük fejében, — azok nekik más módon pótoltassanak; — egy bizottmány alakított, mely az ország rendinek, a hadi tanácsnak s az udvari kamarának megbízottjaiból állott. E két utolsó testületnek megbízottjai szükségesek voltak a bizottmánynál, minthogy a bepanaszolt tábornokok német katonák voltak. És halétezett volna oly központi kormány, melynek hatásköre Magyarországra is kiterjedett, nem lett volna szükséges országgyűlésileg nevezni Magyarországot részéről is bizottmányt, hanem az egész ügyet mint épen nem törvényhozási, hanem közigazgatási tárgyra vonatkozó, azon központi testület vizsgálta, és intézte volna el. — Inkább arra mutat tehát az említett törvénycikk, hogy épen azért, mert központi kormányzat nem létezett, Magyarország, mint önálló külön ország esetenként jött érintkezésbe az örökös tartományokkal, s illetőleg azok kormányzatával, még pedig a közigazgatási tárgyakban is gyakran az ország gyűlése által.

Az idézett 99-dik törvénycikk azt rendeli: hogy a magyar királyi helytartótanács ő Császári királyi Felsége pecsétjével éljen, melyen a két fejű sas közepén Magyarország czimere legyen. Már ezen törvény tartalmából csakugyan nem lehet valamely központi közös kormányzat létezését következtetni.

(Folytatása következik.)

György ur által tót, 10 órákor telk. A baffy Lipót tót-aradáci német, és 11 órákor telk. Zsarnoviczky törökbecsei felkész urak magyar nyelven szónokoltak, ez utolsó szónoklatban különösen kiemeltetett: hogy valamint ezen kiigazított egyház tisztá és mocsoktalan, úgy legyetek ti is az Isten háza és felebarátaitok irányában tiszták, igazak és mocsoktalanok, az egészet a „Szózat“ rekesztette be; volt szerencsénk az egyházban látni főtiszt. Sztaits Dániel urat, úgy szinte több más szerb és román kath. értelmiséget; valamint izraelita rokonainkat is. Végre ősi szokás szerint a lakoma sem maradt el, hol a lelkes felkészöntések nem hiányoztak.

Tegnap lakománk, ma temetésünk volt; egy honvéd tüzér tiszt bajtársunkat Scho szolán Károlyta részvét könyveivel az örök nyugalomra kísértük.

Ma vette megyei rendkívüli közgyűlésünk is kezdetét, szeretve tisztelt első alispánunk Rónay Mór elnöke alatt. Erről majd többet.

Beliczay Sándor.

N.-Szentmiklós. aug. 4. Aradnak aranykényt a tüzpóráty oly fényesen kiállott szeplőtlen hazafi szelleméhez méltó, s annyi meg annyi vészteljes vajadások után hatóságilag immár valahára (!) engedélyezett politikai napilapjának megjelenése feljogosított, hogy e szép jövőre méltó lapban politikai és a különféle testvérmunkatársaságunk közlésére helyet kérjek.

Üdvösnek bizonyult alkotmányos rendszerünk tisztviselői iránti rokonszenvét a n.-sz. miklósi szolgabírói kerülethez tartozó 8 község, képviselői által már is fényesen igazolta ez évi június 25-én, midőn szeretett derék szolgabírája Buocz Jánosnak nevére napjára fényes faklyászenet hozott. A menetben elől a kerületi csendbiztos lovagolt, a diszruhás és lovas megyei 6 csendlegényt vezetve, ezeket követte fél század helybeli lövész, szintén magyarszabatu diszruhában, a 18 tagból álló s általában fuvó hangszerekkel ellátott és a Rákóczy indulót játszó igen jó zenekar, miket a 8 község képviselői, végre ismét fél század lövész követtek; az egész menetet faklyát vivők környezték, s mintegy 3—4000 főre menő minden nemzetiségből néptömeg kísérte legnagyobb rendben. — A lovas csendlegények mindegyike jobb kezébe illesztett nagybbszerű, magyar, román és szerb nemzeti szín zászlót lobogtatott. A megtisztelt szolgabíró lak előtt csendbiztosunk ősi szokás szerint lóhátról magyar, utána g. e. felkész Murgu János román, és végre Stefáni Sándor népjegyző szerb nyelven üdvözlék; s a közlekedést Lerch, Szabó, Klar és Nikolics urak által rendezett négyes dallam a Szózat a megható eléneklésével még magasra emelte. Másnap a megtisztelt méltó ebéd s este mintegy éjfélig ugyanannak udvarában tartott fesztelen táncmulatság zárta be az ünnepélyt, melyet vidékünk feledni nem fog.

A császári leirat bennünket nem csak hogy le nem vert, sőt meg sem lepott, hiszen tartalmánál egyebet józan észszel nem is várhattunk; kielégítette azonban némileg és buzdítja a reakció eszközeit, kik itt is bizonyos, de koránsem az 1848/9-ki eseményeknél felhasznált földművesosztálybeliek között, esti társas együttesveghetési viszketeg (?) színe alatt, kisebb körökben, sokszor házak előtti padokon üzik armányaikat, de ez ártalmatlan férgek a már okult, s jelenleg mezei munkával elfoglalt jó néphez nem férhetvén, ábrándozásaikkal a szent ügynek ártani képtelenek.

E napokban várjuk a most B.-Komlóson táborozó adóbehajtók seregét, ott eddig a néptől mintegy 5000, a birtokos urtól 6000 frtnyi részt hátrányban maradt, részt pedig folyó adót hajtottak be; — nem képzeljük, itt ki által és hogyan fognak élelemmel elláttatni, miután a földműves osztály a mezőn van, ideai áldásos természetnek behordásával elfoglalva; majd jut hát e részben több beszállásolás az iparos osztálynak, uradalomnak, s alkotmányos tisztviselőknak.

Időjárásunk, bár nagy a hévség, a learatott gabona behordásra igen kedvező, de ha 6—8 nap alatt esőt nem kapunk, a kukoriczaterméshez reményünk vesztve van.

Gabonatermésünk buzára nézve kielégítő, árpa és zab meglehetősen; — heti piaci árak: tisztá buza 8 fr., kétszeres 5—5 fr. 40, zab 3 fr., árpa 4 fr.

Honvédhuszár.

Külföld.

Franciaország. (A Goyon-Merode-féle vita kezd elhallgatni; a császári család Fontaineblauban.) A párisi lapok végre felhagynak a Merode és Goyon közötti esemény taglalásával. Goyon tábornok levelet irt volna a császárnak, melyben nehéz, s csaknem tarthatlan állását panaszoja, melybe a kérdéses esemény s annak kiböngészése folytán jutott.

Mint a Moniteur aug. 3. jelenti, a császár, császárné, a császári hercegek azon nap déli egy órákor Fontainebleaut elhagyták és St. Cloudba mentek, egy időre ott tartózkodandók.

Angolország. (Követválasztás.) Beszélük, hogy Sir Bulver Henriket, a konstantinápolyi követ-ségben lord Wodehouse váltandja fel.

Olaszország. (Meghírsült kikötési kísérlet; a sommás tiszt haditörvényszék előtt; Ricasoli a hadseregnek tetszik.) A fölkelők aug. 3-ról 4-ére éjjel

Reggionban partraszállást kíséreltek, de a partőrség e kísérletet megghisította.

A hivatalos lap tudatja, hogy Cialdini tábornok azon tiszte, ki sommában hat embert agyon lövetett, elfogatta és hadi törvényszék elé állíttatni rendelte.

A hadsereg Ricasolival igen meg van elégedve. **Szászország.** (Politikailap betiltása.) Lipcse, aug. 6. Epen most jut köztudomásra, hogy az itt megjelenő három politikai lapok egyike a helybeli kir. kerületi igazgatóság rendelete folytán betiltatott, és pedig az az itteni demokra párt közlönye, a „General-Anzeiger“ szerkesztve Peters által, ki az 1848/9-ki mozgalmakbani részvétért több évi fogsággal bünhődött, és jelenleg felségstéti bűn miatt ismét be van börtönözve. A szerkesztő beavatása ideje alatt a szerkesztőségi ügyek nagy részét, annak neje látta el. Ez az ismeretes emancipált regényíró Otto Luiza Drezdából.

Oroszország. Az általunk is érintett politikai összeesküvés, valamint a kaukázusi fölkelés felőli hír, a „Köln. Zeit.“ szerint igen zavaros forrásból ered; mindenesetre elvárando annak bevalosulása.

Amerika. aug. 27. A szövetségi hadsereg folyvást erősítettik, a különsvetvések Harper-Ferry megtámadására előnyomulnak. A brit admirál kormányához tett jelentésében oda nyilatkozott, hogy a zárlat elégtelen.

Bajorország. (A testgyakorlat mint tantárgy.) Miként a „Köln. Zeit.“-nak Münchenből aug. 2-ről írják, a képviselőház kamarájának harmadik választmánya tegnap D. Edel javaslatát, mely szerint a testgyakorlat a nyilvános iskolákban a tantárgyak közé felveendő, s az erre kívántató összeg az évi költségvetésbe fölveendő volna, egyhangulag elfogadta. (Vajjon hazánk törvényhozása mikor érkezendik ez üdvös példa követése iránt intézkedni. Szerk.)

Utolsó posta.

A „W. C.“ szerint a Pesten elfogott hamis toborzó Thury, nem lövetett agyon — mint hirszerint közölve volt, Komáromban, hanem onnan aug. 6-án külön gőzzel Pozsonba, s onnan tovább a józsefvárosi várba (Csehországban) vitetett. Ő továbbá — mint a „Presb. Zeit.“ jelenti, nem volt vasba verve, és végre neve nem Pál hanem Mihály, úgy, hogy ezek szerint a téves hírek, lehet, csak a névcsere alapszanak.

Ugyancsak a „W. C.“ szerint az „Ost und West“-nek Fiuméből aug. 7-ről távirják, hogy a megyei gyűlés egyhangulag óvást határozott a határőröknek a (horvát) gyűlésből elbocsátása ellen, mielőtt a Magyarországi állami jogi viszonyok elrendeztetek volna, és minden tekintetben a határőrök nélkül netán hozandó határozat ellen. Minden municipium felhivatott ugyan e szerint járni el.

Pesten, aug. 9. Deákna nagy szerű faklyás zenét szándékoztak adni, de ez annak világos kívánságára elmaradt; e szerint egy kis éji zenét, nagyszámu énekesek az ünnepelnék lakása előtt adtak elő.

A lengyel birodalmi tanácsos dr. Smolka és társai, kik néhány napig Pesten mulattak, tegnap este a Széchenyi sétányon nyert jelentékeny ovatio következtében jónak látták Pestet ma reggel hirtelen odahagyni, bár még tegnap szándékuk volt, a mai alsóházi ülésben megjelenni.

Távirati sürgönyök.

Zágráb, aug. 7-én. A bán megbetegedése miatt ma nem tartatott ülés.

Páris, aug. 7. Pénteken a svéd király tiszteletére szemle fog tartatni.

Turin, aug. 7. A turini lap Fantinak egy iratát teszi közzé, melyben a szökevények számára állítólag kibocsátott kegyelmi rendelet felőli hirt valótlannak nyilvánítja. Nápolyból jelentik, hogy több demokra lap szerkesztői, a nápolyi követeknek utóbb adott macskazene végett befogattak.

Turin. A „Patriota“ írja, hogy Ratazzi több feltételhez köti miniszteriumba lépését, és a feltételek egyike, hogy a jelen képviselőház oszlattassék fel. A „Patriota“ e kívánságot helyesnek tartja, mert a mostani képviselők Cavourhoz ragaszkodtak ugyan, de nagy részük a jelen miniszterium iránt nincs a legbarátságosabb indulattal. De Ricasoli nehezen fogja ez időt alkalmasnak tartani, hogy Olaszországot egy új választás izgalmainak kitegye.

Milano, aug. 5. A mai Lombardo szerint a hadügyminiszterium egy new-yorki gyárnokkal szerződést kötött 2 pánczélos fregátnak 14 millió frankért építésére. Duca di Genova fregát néhány nap múlva fel lesz szerelve s az aztán a tengerre kifuthat. A különböző olasz hajógyárakban jelenleg hat első angol fregat s egy corvett van készülőfélben. — Meghazudtolják azon hírt, mintha St. Elmo erődben a fölkelők néhány főbb tisztje föbelövetett volna. — A Párgolo jelenti: „Az elégedetlenség módfolott terjed a rendes csapatok s a rossz bánásmódban részesített önkénytesek közt, nemkülönben a katonai beligazgatásnál is. Cugia tábornok s hadügyminiszternek két nagy hibája van: először ő határozott piemonti, másodszor nyílt ellensége a volt Garibaldiféle déli hadsereg minden katonájának.

Turin, aug. 6. Az „Opinione“ jelenti: Nápolyban ujjlag nagyobb jelentőségű tüntetések történtek a jobboldali követek ellen. E nyilatkozványok republikanuss forrásból erednek és sajnálandó, hogy a nápolyi nép nem fejt ki elég erélyt ezeknek elnyomására. Az „Opinione“ Olaszország nevében tiltakozik ezen a nemzet képviselőit sértő tüntetések ellen. Brindisiben a legnevezetesebb polgárok elfogattak egy a II. Ferencz tiszteletére rendezett ünnepélyért.

Vegyes tudósítások.

□ Az ideai próbatétek a helybeli zeneegyletben a számos hallgatóság közmegelegedésére tegnapelőtt végeztettek be.

Ki ezen intézet csekély vagyon erejét ismeri, csodálkozni fog a jeles eredményen, mit az felmutatott. A lefolyt tanidényben összesen 45 tanuló volt. 41 a zongorában, 21 a hegedűn, 22 az éneken, s 1 a fuvólyán tett szép haladást. Kik négy tanítótól, s az igazgatótól vettek oktatást. A tanoncok között megemlítésre méltó a két egyiptomi származásu barna fiú, kiknek egyike sem tud sem olvasni, sem írni, s a hangjegyek ismeretében dícséretes előmenetelt tévnek. — A fuvó hangszere ez intézetben tanár hiánya miatt nincs képviselve. — Óhajtható hogy a közönség ez intézet iránt, több részvétet fejtson ki, és azt közsegély útján ápolva, több tanonczot küldjön e hasznos tanodába. Sok zsenge talentum csak ébresztés után fejlődik ki, s valljuk meg, hogy a zene a mellett hogy szívet üdítő élvezet, nemcsak egyik kiegészítő része műveltségünknek, de egyszersmind kedélyünket is nemesíti. — Két év előtt a városi község évenkénti 200 fr. segélypénzt határozott a zeneegyletnek, s ezért fenntartá a jogot magának 4 tanonczot fizetés nélküli tanításra kinevezni. —

Mind a négy jeles.

A próbatét végén legszorgalmasabb egyének jutalmat nyertek. Az igazgató és tanár urak fogadják teljes elismerésünket. Nem tartjuk szükségesnek őket szép pályájukon folytonos kintartásra lelkesíteni, annál inkább minthogy reményünk szerint ez intézet minél előbb életrevalólag szerveztetni, s szilárdabb alpra állíttatni fog.

* Ma kezdődik a városligetben a B. Orczy Lőrincz, mint alapító emlékére évenként megtartatni szokott: Lőrincz-lövész ünnepély, és tart hétfő estig. Közel 200 versenydíj lesz kiosztandó.

□ Mint biztos kútfőből értesíthetjük tisztelt olvasóinkat, hogy báró Simonyi Lajos ur a lövészegyletnek főlovászmestere egy levél kíséretében, melyben sajnálatát fejezi ki, hogy ez ünnepélyen jelen nem lehet, erre az alkalomra díj 1 brillant gyűrűt küldött le, mely értékéhez képest 1-ső díjnak adni határozottatott.

□ Ez alkalomnál helyén lesz a városi rendőrséget figyelmeztetni, hogy a városligethez vezető faszort, minthogy holdvilág sem a naptárban sem az égboltozatban nincsen, elegendő képen világítsa. — Egy felvilágosodott városhoz illetlen, hogy sötétséget terjesszen — A mostani világítás pedig épen arra szolgál, hogy látni lehessen, minő sötétek az utcák.

* Hassenfrecz Mária mint terménykereskedő, aláírási czimét az aradi kir. váltótörvényszéknel 1861-ik aug. 8-án bejegyezte.

* Deési Zs. kitűnő dramai színészünk jutalmára, mely ma leend, annál inkább figyelmeztetjük, s szíves részvételre felszólítjuk városunk méltányos közönségét, minthogy a nevezett színész elaggott édes anyjának szigorú sorsán is segít egyszersmind a művészet- és emberszerető pártfogás.

* Zágrábban azon országgyűlési határozat öröme, hogy a Reichsrathba követeket nem küldenek, faklyás diadalmenet tartatott.

* Orvos Varjasy Gyula, az aradmegyei kórház fáradhatlan alorvosa, Vinga városától 12 versenytárs közül, közfelkiáltással kinevezetett.

A meghalt török szultánnak 1,200 neje volt. Mit mond erre a szebeni porkoláb, ki a minap feleségének — mint a törvény előtt vallá — búcsúcsók közt az orrát leharapta, pedig neki csak egy volt. Mint a hírlapok írják az új szultánnak is csak egy van.

A piemonti új kölcsön eredménye felől az „A. A. Z.“-nak Milanóból azt írják, hogy Olasz-hon jelene külföldön tündöklőbbnek látszik, mint benn magában az országban, mert a külföld majdnem egy milliárdot irt alá, míg a belföld alig 150 milliót kívánt volna, s azok közt a legjelentékenyebb tüzerek. Azt vélik, hogy ezt a jövődönnek javulása iránti kiállítás, és az aláíróknak ajánlkozó nagy előnyök eredményezték, mert a jelen voltaképen eléggé vigasztaló. Azt is akarják tudni, hogy körülbelül januárban további és nagybbszerű kölcsönhöz kellend nyulni, kivált ha a 6000 kilométernyi decretált vasutakat szándékoznak kiépíttetni.

Sziszek, aug. 7. A régecskén tartó szárazság, és az ez ideai aratás iránt abból következtetett aggodalom folytán a kukoricza e héten jobban kerestetett, és Nyilvános köszönet. Alólirt őszinte köszönetemet nyilvánítom, egyik városunkbeli polgárnak azon ajándékokért, melyeket az igazgatóság alatti zeneegyleti tanonczoknak, a nyilvános próbatét alkalmával, serkentésül adományozni szíves volt. —

Arad, aug. 8-án 1861. Ha en dl zeneegyleti igazgató.

Színházi értesítő.

Szerdán aug. 7-én Bognár Vilma kisasszony és Komáromi ur vendégföltevével adatott: Szép Juhász, eredeti népszínmű 3 felvonásban. A szép juhászt Komáromi személyesíté, híven és jó kedvvel. Előadása élénk, szabad és természetes volt, dalai jól és kifejezően előadva hatottak, nem annyira a beszótt párdal andantéja, mely nem igaz magyar zamat, és benne sem ő, sem Bognár V. nem tetszének. A beszóvendő dalokkal csínyán kell bánni, kivált oly népszínműben, mely úgy is tulterhelve van. Az első felvonás végén összesen Komáromi ur éneke hibás és nem biztos.

Bognár V. a paraszt leányt nagy betanultsággal de mesterkélten adta, hiányzott felfogásából azon idilli szendesség, azon természetes egyszerűség, mely egy ártatlan, romlatlan magyar pörleány kedélyét megannyozza. Szorgalmas élénk játéka egyébránt tetszett. Éneke iskolázott — sőt a rideg szabályból nem igen mervén kilépni azon ténnyre, hol a magyar népének szabadsága és sok esetekben szilajsága kezdődik, így vályán egyedül magyar zamatúvá — ez iskolázottság énekére hátránnyal vala. Ugy van ez a cigány zenészekkel is; a természet fia huzza igazán a magyar ember szíve szerint a csárdást, a kótásak legtöbbnyire mesterkélten csikornyákat fitogtatnak. A magyar népénekben és zenében a kedély és érzelem a szabály. Tót a Bálint-féle szerepekre tagadhatlan hivatással bír, szerepét jobban tanulja meg, nehogy az ő beszédére adott válasz értetlen és visszás legyen, mint ma is Manczi néni az első felvonásban. Jóakarát és azon figyelem, melyet bennünk ébresztett egy pár szerepében, mondatják e tanácsot. Ő ifjú ember nagy szorgalommal e szakmában nagyot fog tehetni, de nagy szorgalommal ám. Manczi néni pityergő koldus asszonyt csinált, a ravasz banyából. Krasznai, Feketéné, Filipovicsné, csekély szerepeikben dicséretesen működtek. A közönséget is kérjük, hogy ha már addig várt, várja meg az utolsó jelenetet is, mert szokáskint ilyenkor mindig nagy zaj és figyelem zavarás történik.

Ipar, gazdaság s kereskedelem.

Nagybecskerek. A mezői munka véget a vásárt nem látogatják. A kedvező időjárások folytán a tisztabuza általában jó; nehézsége 84—88 font. Az árak iránt még nem lehet megállapodás. Azon kevés tiszta buza, mi piacunkon aug. 2. megfordult 4 frt, 4 frt 30 kron tartatván, 4 frt 20 krért adatott el a

fogyasztóknak. Árpa szinte kevés volt, és 1 ft 60—70 kron kelt árszállítás remélhető. Zab még kevesebb 1 frt 10—20 krjával.

A bajai magdolnapi vásár reményen felül ütött ki; gabna azonban kevés hozatott. Tisztabuza 4 ft 40—60 kr., rozs és kétszeres 2 ft 80 3 ft, árpa 1 ft 40—50 kr., ó zab 1 ft 20—30 kr., ó kukorica 2 ft 2 ft 10 kr.

A franciaországi aratásról az eddig befolyt jelentések igen egyhangulag oda mutatnak, hogy franciaország ez évben a közepesnél gyengébb aratást, és hogy e szerint a külföld bevitelére fog szorulni, ami, miként a franciaországi gabnakereskedési jelentésekből látható, meg is kezdett. A legutóbb Angliába érkezett gabna nemüekből felénél több, hajókon franciaországba szállítottatott vissza.

Bécsi gabonaár aug. 3-án. 30—40000 mérnyi forgalom mellett a befolyt vevési rendelmények a tiszta buza ára semmi befolyást sem tettek, sőt ezt inkább 10—15 kral. lejjebb szállították. A kétszeres 10—15, a zab pedig 3—4 ujkr-al drágább lett.

A bécsi piac árjegyzéke az élelmi cikkek felől jul 28-tól — aug. 3-ig: vágómarha szállítmány 1587 db magyar, 785 lengyel, 112 német. Folyó piaci ár 29—32 ft. mázsája, 150—180 ft. darabja, sulya darabjának 500—650 font. Elhajtatott 831 darab, eladatlan 95 darab.

Bécs. Marhavásár aug. 5-én. Felhajtatott 1719 magyar, 1208 gallicziai, 71 belföldi, összesen 2998 darab. Eladatott Bécs számára 1902, vidékre 1095, egy-egy darab becsü szerinti sulya 535—640 font, egy-egy darab ára 146—200 frt. Mázsája 25 31—50 frt.

Bécs. (zsiradékok, disznózsir, szalonna, fagygyu.) A zsiradékok ára e héten igen változatlanok. Erősen tartja magát és keresett marad a bécsi főzni való áru, és részletben 37 frt 25 kr. nagyban 36 frt 75 kr. egész 37 ftal fizetettik; disznózsir, vidéki úgy mint magyar 37 frt 75 — 36 frt 25 kr-ért kapható. Légben füstölt szalonna kevés készlet mellett egész értékben kél, és minősége szerint 35 1/2 egész 36 ftjával fizetettik. Fagygyu majd semmi, olaj áru tán csak hűvösebb idő beálltával fog szállítatni.

Szesz. Állandó, sőt 1/2 — 1 kral emelkedett, úgy hogy 69 kral kelt. Oka a készlethiány és nemszállítás. Jövőre azonban ez árak, hacsak különös conjuncturák közbe nem jönnek, nem irányadók; ellenkezőleg olaszokban jó szüretre van kilátás, mert a szőlőbetegség elhárítása sikerült.

mintegy 3000 mérő szyrmiai kukorica 2 frt 82 kr, 5000 bánáti m. kukor. 2 frt 70 kron kelt el mérőn-

ként. Tiszta, kétszer- és háromszoros buza, mint már több idő óta, igen olesó ár mellett is, tökéletesen elhanyagoltatott. Zab igen szép minőségben szállítottatik, és 1 frt 20, 1 frt 25, 1 frt 30 krjával mérőnként vevőre talál; új árpa eddig nem igen ajánlkozott.

PIACZI ÁRAK.

Arad, aug. 9-én. Első osztályu tiszta buza 82 fontos 4 frt 50 kr. Második oszt. 81 fontos 4 frt. 20 kr. Harmadik oszt. 80 fontos 4 frt — kr. — Kétszeres buza első oszt. 79 font. 3 frt 20 kr., második oszt. 78 font. 3 frt 10 kr., harmadik oszt. 77 fontos 3 frt — kr. Rozs első oszt. 72 font. 2 frt 90 kr, második oszt. 71 fontos 2 frt 85 kr, harmadik oszt. 70 fontos 2 frt 80 kr, árpa első oszt. 62 fontos 1 frt 90 kr, második oszt. 61 font. 1 frt 85 kr, harmadik oszt. 60 font. 1 frt 80 kr, zab első oszt. 45 font. 1 frt 55 kr, második oszt. 44 font. 1 frt 50 kr, első oszt. kukorica 82 font 2 frt 80 kr.

Távirati tudósítás

a bécsi börzéről aug. 9-én.

5% Metalliques	68.15	Ezüst	136.15
Nemzeti kölcsön	81.—	Váltó Londonra	137.25
Bankrészevény	746.—	Arany	6.58
Hitelintézet	174.20		

Deési Zsigmond jutalomjátéka.

Hőstörténeti eredeti dráma itt először.

Bérlet

szület.

Szinkör Arena.

Ma szombaton aug. 10. 1861.

Szabó József és Philippovics István igazgatásuk alatti dráma- és népszínmű-társulat által adatik:

A Küzdők.

vagy: Toldi Miklós első viadala.

Hőstörténeti eredeti dráma 5 szakban, írta Deésy Zs.

Kezdeté 7 órakor.

Felelős szerkesztő: Márton Ferencz.

BÉCSI BÖRZE AUG. 7-én.			KÖZLEKEDÉS.			GABONAÁRAK		
Államadósság.			Vasuti menetrend.			a pesti piacon augusztus 6-án.		
Adott ár	Tartott ár		I. Aradról Pest és Bécs felé.			Alsó-austriai mé-	Súly	Leg-
			Indulás: Aradról 11 óra 42 p. d. e. és 8 ór. 4 p. e.			rő szerint	font	alant
5% osztrák érték	63 10	63 20	Csabáról 1 óra 36 p. d. u. és 10 ór. 53 p. e.			Buza, bányási	80—83 4 10	5 10
5% Metalliques	68 —	68 25	Mező-Túrról 3 óra 30 p. d. u. és 1 ór. 49 p. e.			" t zavidéki	78—84 4 10	5 30
4% "	59 50	60 —	Szolnokról 5 óra 5 p. d. u. és 4 ór. 41 p. r.			" fehérvári	80—84 4 50	5 45
5% nemzeti kölcsön	81 30	81 40	Érkezés Ceglédre 6 óra este és 5 ór. 40 p. reggel.			" bácskai	83—84 5 15	4 20
1839-ki sorsjegyek	112 —	112 50	Pestről 8 óra 27 p. e. és 8 ór. 23 p. reg.			Kétszeres	76—77 3 40	3 60
1854-ki "	88 75	89 —	Bécsből 6 óra 1 p. r. és 5 ór. 59 p. este.			Rozs	74—75 3 40	3 50
1860-ki "	83 70	83 90	II. Bécsből Pest és Arad felé.			Árpa, sörfőzésre	— — — —	— —
Földtehermentesítés.			Indulás: Bécsből 7 óra este és 6 óra 30 p. reggel.			" etetésre	45—47 1 30	1 45
Magyar	68 75	69 75	Pestről 5 ór. 55 p. r. és 4 óra 5 p. délut.			Zab	79—83 2 50	2 88
Bányási, horvát, szláv	67 50	68 —	Ceglédre 9 ór. 10 p. r. és 7 óra 35 p. este.			Kukorica	— — — —	— —
Erdélyi	65 25	66 —	Szolnokról 10 ór. 10 p. r. és 9 óra 19 p. este.			Köles	— 2 75	3 50
Elsőbbségikötvények.			Mező-Túrról 11 ór. 34 p. r. és 11 óra 26 p. éjjel.			Paszuly	— 3 40	3 80
5% Lloyd	82 50	83 50	Csabáról 1 ór. 31 p. du. és 2 óra 28 p. éjjel.			Repcze, ősz	— 7 30	7 45
5% Dunagőzhajózási	97 50	98 50	Érkezés Aradra 3 ór. 22 p. du. és 5 óra 16 p. reg.			" téli	— — — —	— —
Bankzáloglevél 12 hónapra	99 50	100 —	Postai menetrend.			Dunavízallás Pesten aug. 6. 6' — 11' 0 fel		
Részvények.			Pestről. Érkezik mindennap 2-szer a vasutról.			Tisza " Tokajnál aug. 3. 5' — 4' 0 fel.		
Hitelintézet	175 40	175 50	N-Szebenből érk. 5 órakor reggel.			" Szolnokn.	— — — —	— —
Nemzeti bank	750 —	752 —	Aradról " 11 " délelőtt.			Maros "	aug. 8. 0 felett 1'	
Escompte-bank	598 —	600 —	Váradról " 11 " " "					
Lloyd	221 —	223 —	Battonyáról " 5 1/2 " esteve.					
Dunagőzhajózás	427 —	429 —	Joszáshelyről " 5 " " "					
Pesti lánchíd	393 —	396 —	Indul: naponkint Joszáshelyre 7 órakor reggel.					
Éjszaki vaspálya	1952	1954	Battonyáról 11 1/2 " délelőtt.					
Államvaspálya	270 50	271 50	N.-Váradra 1 " délután.					
Déli vaspálya	230 —	232 —	Temesvárra 3 " " "					
Nyugati vaspálya	168 —	168 50	N.-Szebenbe 7 " esteve.					
Tiszai vasut	145 —	147 —						

H I R D E T É S E K.

(34)

Tiltakozó figyelmeztetés.

Alólírott, mint Szaitz Terézia nőmmel nemzett három kiskoru gyermekeimnek természetes és törvényes gyámja, minden becsületes embert figyelmeztetek, hogy miután nóm Szaitz Terézia anyai, háziasszonyi s női hűségéről s kötelességéről megfellekedve, tolvaj-kulesok segedelmével több éveken át károsított, miért is a büntető bíróság előtt panaszommal felleptem,—a bűnös anyától született három kiskoru gyermekek jogainak veszélyeztetését kikerülni oajtván, bárha a kovasintzi szöllumre nézve Szaintz Teréziát férji gyöngédségből felszerzőnek nyilvánítottam, mindenkit figyelmeztetek: hogy Szaitz Teréziával az érintett kovasintzi szölo tekintetében semminemü elidegenítő vagy terhelő szerződésre ne lépjen, neki azon biztosítékra semmit ne kölcsönözzön, mert kiskoru gyermekeim jogainak megvédése tekintetéből eme tiltakozásomnak törvény előtt is érvényt szerezni kötelességemnek tartandom.

Kelt Aradon, aug. 9. 1861.

Pain Vilmos.

Kiadó-tulajdonos Bettelheim Vilmos.

1—3

(28)

Árverési hirdetmény.

Alulírott Aradmegyének esküdtje, mint kiküldött végrehajtó bíró részéről közhírré tétetik, miszerint Millon Nija elhalt mikalakai földész tulajdonához tartozott, s jelenleg annak fia Nillon Száva tulajdonát képező, Mikalakán létező 176. telekj.könyvi sz. a. felvett háza, telke és 1/4 külállományi földje Millon Tódor követelésének járulékos tőli kielégítése szempontjából f. é. szeptember 1-én d. e. 10 órakor helyszínen el fog árvereltetni.

Ennélfogva a jelzálogos hitelezők értesítettnek, hogy elsőbbségi igényeiket az árverés napjáig alulírott bíróságnál bejelentsek, mert azontul azoknak hely adatni nem fog.

Kelt Ménés, aug. 1-én 1861.

Rósa Péter Ede, mint végrehajtó bíró.

(29)

Arverési hirdetmény.

Alulírott Aradmegyének esküdtje, mint kiküldött végrehajtó bíró részéről közhírré tétetik, miszerint Gábor Mitru mikalakai földész tulajdonát képező mikalakai 135. számú telekj.könyvbe felvett ház, telek és 1/8 külállományi földje Millon Száva követelésének járulékos tőli kielégítése szempontjából f. é. szeptember 1-én d. e. 10 órakor a helyszínen el fog árvereltetni.

Ennélfogva a jelzálogos hitelezők értesítettnek, hogy elsőbbségi igényeiket az árverés napjáig alulírott bíróságnál bejelentsek, mert azontul azoknak hely adatni nem fog.

Kelt Ménés, aug. 1-én 1861.

Rósa Péter Ede, mint végrehajtó bíró.

Arad, 1861. Nyomatott Réthy Lipót nyomdájában.

A mai számunkhoz egy fél ív melléklet: A z országgyűlési felirat.